

Bibelselskabet

Kom med bag om
Bibelen 2020

BIBELSELSKABET

Frederiksborggade 50
1360 København K
Tlf.: 33 12 78 35
bibelselskabet@
bibelselskabet.dk
www.bibelselskabet.dk

ANSV. UDGIVER
Birgitte Stoklund Larsen

REDAKTIONSGRUPPE

Synne Garff,
international chef
Morten Predstrup,
salgs- og marketingchef
Thomas Godsk Larsen,
redaktør

LAYOUT

Ribergård & Munk

TRYK

Videbæk Bogtrykkeri A/S

**GAVER TIL
BIBELARBEJDET**

Reg. nr.: 3001
Kontonummer: 9 00 04 88
Giro: 9 00 04 88
MobilePay 62903

**SPØRGSMÅL OM
DONATIONER**

bibelselskabet@
bibelselskabet.dk

Bibelselskabet arbejder
for at oversætte og
formidle Bibelen.

Bibelselskabet modtager
ingen offentlig driftsstøtte
og er derfor afhængig af
indsamlede midler og
salgsindtægter.

Foto: Casper Tybjerg.

Bibelselskabets protektor
er Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II.

Hele Danmark får en ny bibel

De er der hele tiden, sporene af Bibelen. Når taleren forsikrer tilhørerne, at han ikke vil begynde med Adam og Eva. Når journalisterne beretter, at der var kø ved håndvasken i ministeriet. Eller når en borger fortæller, at han måtte gå fra Herodes til Pilatus.

Bibels sprok klinger med i dagligsproget. Bibelen er Bogen, den har været med til at forme kultur og samfund. Det er fra Bibelen, vi har beretningen om den barmhjertige samaritaner, der – uanset om man er troende eller ej – er en grundfortælling om at sætte sig i den andens sted.

Vi har brug for de bibelske tekster til at forstå os selv og til at kaste lys ind over vores verden. Derfor er det vigtigt, at teksterne også er tilgængelige for moderne mennesker. Det er forudsætningen for, at det kan opleves som vedkommende og relevant – ja, livsvigtigt – at læse dem. Med Bibelen 2020 får

hele Danmark en ny bibel. Det er en moderne folkebibel, en mundret og nudansk oversættelse, hvor der er lagt vægt på flow og forståelighed. Nye læsere kan begynde her.

Det er en oversættelse, hvor der er tænkt meget på læserne. Hvad er det, der er svært at forstå, hvis man ikke kender meget til kristendom eller bibelsprog? Og hvad ville det hedde på almindeligt, godt dansk? Hvordan kan man oversætte, så Patrick på 16 år og hans mor, sygeplejersken på 48 år, forstår det? Og hvad med hans storesøster Elisa, som læser samfundsfag på universitetet?

Bibelen 2020 er oversat fra hebraisk og græsk, og oversætterne har bestræbt sig på at oversætte til almindeligt, godt dansk, som kan læses og forstås af mennesker uden kendskab til kristendom og bibelsprog – og uden kendskab til den verden, hvor Bibelen er blevet til. Også ord fra landbrug og natur er jo i dag fremmede for mange. Hvad er avner? I Bibelen 2020 hedder det kornets skaller. Fordi sproget hele tiden ændrer sig, er der også ord, som har skiftet betydning, siden den autoriserede bibeloversættelse ud-

kom i 1992. Når det i Markusevangeliet fortælles, at folk gik forbi de tre kors og ”spottede Jesus”, så ved en erfaren bibellæser, at de hånede ham, men Patrick på 16 ville nok mene, at de fik øje på Jesus.

At oversætte Bibelen er ikke et enmandsprojekt. Bibelforskere, sprogvidenskabsfolk, journalister og forfattere har været involveret i det store projekt, ligesom vi også har inviteret almindeligt interesserede til at læse med. Mere end 500 mennesker tog imod invitationen, de stillede gode spørgsmål og gav kloge kommentarer, som sendte oversætterne i tænkeboks. Bibelen 2020 er altså allerede testet af læserne. Nu udkommer den og skal for alvor stå sin prøve.

I dette magasin fortæller vi, hvordan den nye bibeloversættelse er blevet til. Kom med ind i oversætterens maskinrum og sprogkspertens værksted. Mød nogle af de første læsere (og lyttere), der fortæller om deres læseoplevelse. Og sidst, men ikke mindst: få en smagsprøve på Bibelen 2020.

God læselyst!

”

Når det i Markus-evangeliet fortælles, at folk gik forbi de tre kors og ”spottede Jesus”, så ved en erfaren bibellæser, at de hånede ham, men Patrick på 16 ville nok mene, at de fik øje på Jesus.

7 GRUNDE TIL AT LÆSE ELLER LYTTE TIL BIBELEN

- 1 Hvis du vil forstå den kultur, du er en del af. Bibelen er Bogen, som filosoffer, forfattere, kunstnere har hørt, læst og ladet sig inspirere af. Det er grundfortællinger om frihed og barmhjertighed, som har formet samfund og kultur.
- 2 Hvis du vil have sat dit liv i perspektiv. Bibelen giver guddommeligt og eksistentielt perspektiv på modløshed og misundelse, på skyld og skam, på liv, død og kærlighed.
- 3 Hvis du er vild med store fortællinger. Bibelen har dem – de største, faktisk. Om, hvordan alting blev til. Om fiaskoer og sejre og om det vildeste væddemål. Om oprør mod Gud, om håb, tilgivelse og retfærdighed.
- 4 Hvis du har tabt troen eller aldrig fundet den. Læs om de andres tro og tvivl.
- 5 Hvis du mener, at du er så forkert, at ingen kan elske dig. Så læs i Bibelen om den Gud, der holder fast og tilgiver selv de største fejltrin.
- 6 Hvis du vil lære Gud at kende, både før og efter han blev menneske.
- 7 Hvis du mener, at ”Bibelen siger ...” – så læs igen og læs mere! I Bibelen taler mange stemmer, både den gamle vismand og den modige kvinde, og hele fire evangelister fortæller om Jesus’ liv, død og opstandelse.

Af Birgitte Stoklund Larsen, generalsekretær i Bibelselskabet

INDHOLD

SIDE 4-5
”Bibelsk hebraisk er en særlig udfordring”

SIDE 6-7
”Bibelen skyder med raketter”

SIDE 8-9
”Vi har alle et forhold til, hvordan Bibelen skal lyde”

SIDE 11
”Sådan oversætter vi Bibels poetiske sprog”

FIND DIT BIBELEN 2020-EVENT

Overalt i Danmark vil den nye bibeloversættelse blive markeret med gudstjenester, foredrag og events.

Se kalenderen på bibelselskabet.dk/arrangementer

Mød nogle af dem, der har været med til at lave Bibelen 2020

Foto: Privatfoto.

Grafikeren: Nete Banke

Der har været mange spændende aspekter ved arbejdet. Det er interessant at mærke, i hvor høj grad Bibelen, også i denne version, er omgærdet af respekt og traditioner med rødder i historien, selv om rigtig meget er blevet gjort anderledes end 'normalt'.

Det er et ikonisk værk – og må også gerne ligne noget af stor værdi. Udfordringen med at designe og tilrettelægge *Bibelen 2020* har været at lave noget nyt, men samtidig ikke tabe de traditioner, traditionel bibeltilrettelæggelse er funderet i. Det har været nødvendigt at finde en balance mellem tradition, nytænkning, læsbarhed og æstetik.

Selv om teksten er omskrevet til nudansk, måtte vores respekt for den ikke forhindre os i at lave et design, som bærer nutid og fremtid i sig.

Foto: Privatfoto.

Oversætteren: Søren Holst

Det har været en udfordring at ramme ord og formuleringer, vi tror, nye læsere vil forstå – fordi vi jo ikke selv er helt forudsætningsløse bibellæsere. Dertil kommer *både* udfordringen med, hvordan vi oversætter centrale teologiske gloser, og helt 'ubibelske' ord. Det er for eksempel ord og billedsprog, der tilhører et landbrugssamfund, der på alle måder ligger langt fra den virkelighed, man møder i dag.

Bibeloversættelse er altid også fortolkning. Det er lidt, som når vi beklager os over underteksterne på tv. Skriv nu bare det, de siger, siger vi. Men det er sjældent helt så simpelt. Selv om der selvfølgelig er gode og mindre gode forsøg, er der altid noget, der er *lost in translation*. Så uanset hvad, kan vi regne med, at oversættelser, også bibeloversættelser, altid vil være (lidt) forkerte.

Bibelsk hebraisk er en særlig udfordring, fordi vi stadig er usikre på en del ords præcise betydning. *Rigtig* svært har det været med Jobs Bog, som er skrevet på det mest gådefulde og mærkelige hebraiske i hele Bibelen.

Foto: Lærke Posselt.

Forfatteren: Caroline Minor

Højsangens billedsprog voldte mig problemer flere steder. Hvordan kan øjne være mørkebrune duer badet i mælk, og på samme tid siddende på bredden af en skinnende sø? Billedet bryder simpelthen sammen rent logisk. Men samtidig fandt jeg det utroligt smukt, og derfor bevarede jeg metaforikken hér og mange andre steder i teksten.

Faktisk læste jeg – med vilje – først den autoriserede udgave af Højsangen, efter jeg havde afsluttet vores tekst. Og dér tænkte jeg, okay, jeg kan godt se meningen med en sproglig opdatering.

Jeg synes, vi har fået lavet en rigtig god tekst, hvor endnu flere kan glæde sig over det fantastiske kærlighedsdigt. Nu må læserne så afgøre, om jeg har ret.

Redaktøren: Cecilie Ahlmann Raaberg

Vi har alle et forhold til Bibelens fortællinger, de er en del af vores fælles kultur. Vi har mødt dem i skolen, vi har måske døbt vores børn til dem, vi er blevet konfirmeret og gift eller har begravet familiemedlemmer til dem.

Selv om jeg har arbejdet med Bibelen efterhånden i rigtig mange år, både som præst, teolog og redaktør, overrasker det mig igen og igen, hvor meget Bibelen og ikke mindst Det Gamle Testamente har at give. Også de tekster, der kan synes virkelig tunge at komme igennem.

Hver eneste gang, jeg stiller mine egne kæpheste uden for døren og dykker ned i teksterne med åbent sind, giver de mig noget nyt – sprogligt, religiøst, personligt.

Foto: Thomas Godsk Larsen.

” Bibelen pirker til vores fælles håb

Af Thomas Godsk Larsen

DIT ORD ER EN LYGTE FOR MIN FOD OG ET LYS PÅ MIN STI.

For skuespiller Bodil Jørgensen skyder Bibelen med raketter; raketter, der kaster lys, farver og toner på det liv, vi lever her på jorden.

Da Bodil Jørgensen var indlagt efter sin ulykke under en filmoptagelse i 2014, lyttede hun til Den Nye Aftale på lydbox. Bibelen er siden kommet til at spille en vigtig rolle i hendes liv:

”Hver gang jeg lytter eller læser i Bibelen, skyder fortællingerne nye farver og toner ind i mit liv. Der er en utrolig dybde i dem, og samtidig er de enkle at forstå. Tag den fortabte søn, som griber mig igen og igen. Den handler om kærlighed og tilgivelse, det er noget, vi alle kan forstå. Noget, vi alle har brug for at høre og minde hinanden om vigtigheden af.”

For Bodil Jørgensen taler Bibelen, især Det Nye Testamente, igen og igen om relationer. Relationer imellem os mennesker, relationen imellem Gud og menneske:

”Uden Gud kan vi let komme til at leve overfladiske liv med hinanden. Vi skal kigge indad – det skal vi nå, den uendeligt korte tid, vi er her. Vi skal opdage, at der er noget, der er større end os, men som stadig har med dette liv at gøre. Det fortæller Bibelen om. Kristendommen rummer en så stærk åndelighed midt i det liv, vi lever: Tænk sig, Gud blev menneske i skikkelse af Jesus Kristus for at dele vilkår med os her på jorden. Det er genialt!”

Bodil Jørgensen har medvirket i oplæsningsarrangementer, hvor hun særligt er kommet til at holde af Salmernes Bog i den oversættelse, der nu udgives med *Bibelen 2020*:

”Salmernes Bog er smuk, så poetisk og så dramatisk, og den nye oversættelse er utrolig vellykket. Salmernes Bog favner på én gang det liv, vi lever her, og det himmelske rum. Det er fantastisk at få lov at stå i kirkerummet og sige tak for, at der er en himmel over os. Og der er så mange smukke ord at tage af i netop det skrift – ’dit ord er en lygte for min fod og et lys på min sti’. De inspirerer mig, og jeg kan hvile mit hoved ved ordene.”

Men de bibelske fortællinger rummer også mørke og håbløshed, fortæller Bodil Jørgensen:

”Det, oplever jeg, mange har svært ved at rumme i dag. Det skal helst være så pænt, det hele. Men det må godt være der, mørket, det er jo en del af livet. Det er godt at forholde sig til, og det er godt, vi med Bibelen også kan råbe ’red mig, hjælp mig’.”

På et tidspunkt læste Bodil Jørgensen Lukasevangeliets kapitel 18, hvor Jesus taler om at modtage Guds rige ligesom et lille barn:

”Det berørte mig stærkt. Jeg fik lyst til at gå ud, banke på dørene og sige: vidste I godt det? Troen kræver noget af os, men den udvider også vores horisont, taler mørket ret imod og pirker til det fælles håb i en tid, hvor det er blevet så utrolig ensomt for den enkelte. Det er dette store, evige håb, jeg finder i Bibelen.”

Foto: Les Kaner.

Foto: Unsplash.

Bibelen for begyndere

Få de bedste fortællinger, den smukkeste poesi og de mest tankevækkende beretninger i Bibelen.

Har du altid haft lyst til at læse Bibelen, men aldrig rigtig vidst, hvordan du skulle komme i gang? Fortvivl ej, for hjælpen er nær! På bibelen2020.dk finder du seks temaforløb, der guider dig igennem Bibelens højdepunkter:

- Den kulturelle
- Bibelens skønneste
- De bedste historier
- De store spørgsmål
- Kom hele vejen rundt
- Litteraturkredsen

Dyk for eksempel ned i ’De store spørgsmål’ og mød Job, der mister alt og skælder ud på Gud, læs det bedste fra Bibelens visdomslitteratur, mød poesien i Salmernes Bog og læs Johannes’ Brev, der siger det kort og godt: Gud er kærlighed.

Vælg denne rute, hvis du ikke er bange for at gå direkte til livets store spørgsmål, og vær klar til at lade det slå livsgnister.

Find alle seks forløb på bibelen2020.dk.

God læselyst!

Bibeloversættelse:

” Hvad skal det nu til for?

Uge efter uge tager Adrian Hughes det danske sprog under kærlig behandling i radioprogrammet *Klog på sprog*. Som bibellæser er det oversættelsen fra 1931/1948, han kender. Så hvad mener han om, at der nu kommer en ny bibeloversættelse?

Af Thomas Godsk Larsen

Den gældende autoriserede bibeloversættelse er fra 1992. Den forrige udgave kaldes gerne 1931/1948-udgaven, da oversættelsen af Det Gamle Testamente er fra 1931, mens oversættelsen af Det Nye Testamente er fra 1948. Er du over 40 år, er din konfirmationsbibel nok 1931/1948-udgaven.

ORDET
GUD
LYS
ALT
INTET

”Talte jeg end med menneskers og engles tunger, men ikke havde kærlighed, da var jeg et rungende malm eller en klingende bjælde.”

Sådan lyder 1948-oversættelsen af de ikoniske ord fra Paulus' Første Brev til Korintherne, kapitel 13, vers 1 – også kaldet kærlighedens højsang. Og sådan lød konfirmationsordene til journalist Adrian Hughes dengang i 70'erne, da han blev konfirmeret, og hans mor valgte hans konfirmationsord.

”Vi har alle et forhold til, hvordan Bibelen skal lyde. Vi er blevet konfirmeret til ordene, måske også døbt og gift og har begravet kære. Og vi har hørt nogle af ordene igen og igen; juleevangeliet, kærlighedens højsang og Fader-vor er nok blandt topscorerne. Så når nu Bibelselskabet laver om i det hele, kan vi alle med rette spørge: hvad skal det nu til for?”

Derfor vækker bibeloversættelser stærke følelser
Det, at vi foretrækker, Bibelen lyder, som vi kender den, har ikke kun med sproglig konservatisme at gøre, mener Adrian Hughes:

”Bibelen og troen hører jo uløseligt sammen for alle, der tror på den kristne Gud. Og tilbedelsen bygger på den antologi af tekster, der i oldkirken blev til den kanon, vi i dag kalder Bibelen. Man har et følelsesmæssigt forhold til, hvordan det skal lyde, lidt ligesom de remser, vi kender fra vores barndom. Ve den, der begynder at flytte på versfødderne!”

Som radiovært på P1-programmet *Klog på Sprog* får Adrian Hughes hver uge mange lytterhenvendelser med reaktioner på, hvordan gæster i studiet eller han selv taler, og hvordan sproget bør lyde:

”Sprog ligger mange mennesker utroligt nært. For nogle føles det nærmest som et personligt angreb, når for eksempel yngre mennesker taler anderledes. Dette, tror jeg, forstærkes, når vi taler bibeloversættelse, fordi teksterne er

intimt forbundet med troen og troens udtryk.”

”Som at få gotiske bogstaver galt i halsen”

For Adrian Hughes kommer man dog ikke udenom, at Bibelen fra tid til anden skal oversættes på ny:

”Sproget udvikler sig hele tiden. Prøv at læse noget fra den første danske bibel, Christian den 3.'s bibel fra 1550. Den er nærmest ulæselig i dag, det er som at få gotiske bogstaver galt i halsen. Bibelen har med mellemrum brug for en fransk vask og strygning, og også siden mine konfirmationsord er der sket noget med sproget. Vi bliver nødt til at oversætte på ny for at gøre Bibelen forståelig for flere.”

Gå aldrig på kompromis med sproget

Adrian Hughes har flere personlige favoritter blandt de bibelske tekster. Men én tekst holder han særligt af:

”Johannevangeliet er helt sin egen. Det er lidt mere selvbejstret end de andre evangelier, og så har det en form, der nærmest minder om moderne knækprosa. Begyndelsen er bare fantastisk; Ordet, Gud, lys, mørke, alt, intet. En pudseløjerlig måde at udtrykke det kosmiske og guddommelige på, og samtidig utrolig smukt, med en betagende rytme.”

Netop sprogets rytme og melodi må man aldrig gå på kompromis med, når man oversætter Bibelen, mener Adrian Hughes:

”Sproget må aldrig blive fladt, og man skal være sig for ikke at oversætte for tilstræbt moderne. Det er vigtigt, at sproget ikke gør for meget opmærksom på sig selv – det er stadig indholdet, de store fortællinger, budskabet, der er vigtigst.”

Og hvordan lyder Adrian Hughes konfirmationsord så i *Bibelen 2020*?

’Hvis jeg talte alle sprog, både menneskers og engles, men ikke kunne elske andre, så var jeg som skingrende klokker og larmende trommer.’

Journalist Adrian Hughes mener, at bibeloversættelser vækker stærke følelser, fordi teksterne er intimt forbundet med troen og troens udtryk.

Foto: Bjarne Bergius Hermansen, DR.

Bogforum 2019: Adrian Hughes interviewer Birgitte Stoklund Larsen om hendes bog *Når Bibelen oversættes*.

Foto: Bibelselskabet.

1992 vs. 2020: Hvor stor forskel er der på oversættelserne?

Fem eksempler på, hvordan Bibelen 2020 lyder over for den autoriserede bibeloversættelse fra 1992.

FØRSTE MOSEBOG 1,27-28

1992: Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. Og Gud velsignede dem og sagde til dem: »Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!«

Bibelen 2020: Og Gud formede mennesket, så det lignede ham. Han skabte mennesket som mand og kvinde og velsignede dem, så de ville få mange børn og et langt liv. Han sagde til dem: »Få børn, og bliv så mange, så I kan fylde hele jorden og tage ansvar for fiskene i havet, fuglene i luften og alle dyrene på jorden.

JOBS BOG 32,9

1992: ... det er ikke, fordi de er til års, at de er vise, det er ikke, fordi de er gamle, at de ved, hvad ret er.

Bibelen 2020: De ældste behøver ikke være klogest, og alderen giver ikke altid indsigt.

PRÆDIKERENS BOG 3,11

1992: Han har gjort alting godt og rigtigt til rette tid; han har også lagt menneskene verdens gang på sinde, dog uden at de kan finde ud af noget som helst af, hvad Gud gør.

Bibelen 2020: Gud har skabt alt smukt, og alt sker på det rigtige tidspunkt. Han har også givet mennesket en fornemmelse af evigheden, uden at vi nogensinde vil kunne gennemskue meningen med alt det, Gud gør.

JOHANNESVANGELIET 1,18

1992: Ingen har nogen sinde set Gud; den Enbårne, som selv er Gud, og som er i Faderens favn, han er blevet hans tolk.

Bibelen 2020: Ingen har nogensinde set Gud, men hans eneste søn, der er tæt på sin far, har vist os, hvordan Gud er.

PAULUS' BREV TIL KOLOSSENERNE 3,12

1992: Ifør jer da, som Guds udvalgte, hellige og elskede, inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed, mildhed, tålmodighed.

Bibelen 2020: I er udvalgt af Gud. Han elsker jer, og I tilhører ham. Derfor skal I vise ægte medfølelse, være gode og ydmyge, imødekommende og tålmodige.

Q&A

Spørg om Bibelen 2020

Hvad er en nudansk bibeloversættelse, er der stadig engle i *Bibelen 2020*, hvorfor har I ændret 'spedalskhed' til 'hudsygdomme', og hvem har været med til at lave *Bibelen 2020*?

Spørgsmålene melder sig helt naturligt, når man laver en ny bibeloversættelse. På bibelen2020.dk har vi samlet en lang række spørgsmål og svar, som du kan gå på opdagelse i.

Nogle af Danmarks fremmeste bibelforskere har været en del af *Bibelen 2020*. To af dem giver her deres svar på to spørgsmål, vi har modtaget.

Hvad hedder Gud i Bibelen 2020?

Martin Ehrensvård har oversat en række af de gammeltestamentlige tekster i *Bibelen 2020*. Han er semitisk filolog og lektor ved Det Teologiske Fakultet på Københavns Universitet.

Foto: Pressefoto.

I *Bibelen 2020* hedder Gud som regel Gud, og kun Gud. Han hedder altså ikke hverken HERREN, Gud den Almægtige eller Hærskarers Herre, som han hedder i den autoriserede oversættelse fra 1992. HERREN er 1992-oversættelsens gengivelse af Guds hebraiske navn, Jahve, mens Gud den Almægtige og Hærskarers Herre er forsøg på oversættelser af tilnavne til Gud.

Grunden til, at vi har fravalgt HERREN som gengivelse af Jahve, er, at Gud hedder Gud på almindeligt dansk. Og almindeligt, pænt dansk er, hvad vi har stilet efter i den nye oversættelse. Vi ved ikke, hvad Jahve har betydet (måske 'ham, som lader vinden blæse', idet mennesker måske oprindeligt opfattede Jahve som en stormgud), og vi ved ikke engang, hvordan navnet præcist har været udtalt, og hvilke vokaler det har haft. 'Jahve' er et godt gæt, men altså kun et gæt.

Indimellem har Gud tilnavne i Det Gamle Testamente. Gud den Almægtige (som optræder første gang i 1. Mosebog 17,1) er 1992-oversættelsens bud på El Shaddaj, som vi ikke ved, hvad betyder.

Alle forsøg på at tyde navnet er meget usikre, men vi har valgt at koble El Shaddaj med ordet for bryster, shaddajim. Derfor står der 'Den Livgivende Gud' i 1. Mosebog 17,1 og mange andre steder i *Bibelen 2020*.

Hærskarers Herre er et ret almindeligt tilnavn til Gud i 1992-oversættelsen af Det Gamle Testamente. Det er en oversættelse af det hebraiske Jahve Sebaot. Sebaot betyder hærskarere, og det synes at stå i ejefaldsposition til Jahve på hebraisk, hvilket ville være mere end ejendommeligt i hebraisk sætningsbygning (et egennavn som Jahve kan ikke ejes, så at sige). Måske skal det i stedet læses som Jahve, Hærskarers Gud, hvilket ville være normal hebraisk sætningsbygning. Vi har fordansket udtrykket, så det nu hedder Himlens Hersker. De hærskarere, som der må være tale om, er nemlig det, som andre steder hedder himlens hær. Hærskarernes Gud må altså være Himlens Hersker.

Hvordan bevarer man Bibelens poetiske sprog i en nudansk oversættelse?

Det er et rigtig godt spørgsmål, som vi som oversættere stillede os selv mange gange, mens vi oversatte den smukke poesi i f.eks. Salmernes Bog og Højsangen.

Det enkle svar er, at den hebraiskkyndige og den dansksprogs-kyndige oversætter arbejder tæt sammen – og at den hebraiskkyndige i sidste ende stoler på, at sprogpersonen ikke alene har sans for poesi, men også har den kreative evne til at skabe noget smukt.

Det var ikke noget problem i dette tilfælde, for Bibelselskabet havde engageret to dygtige danske forfattere, Ida Jessen og Caroline Minor, som sprogpersoner netop til disse to bøger. Begge har en sans for detaljen og enkelheden, som er helt afgørende for, at oversættelsen ikke alene bliver i overensstemmelse med det hebraiske forlæg, men også bliver læselig – og smuk.

Det betyder ikke, at det var let. Hebraisk poesi har en billedrigdom, som er vanskelig at gengive på dansk. Det gælder ganske særligt billeder fra det nær-orientalske beduin- og landbrugssamfund. Oprindeligt havde jeg som hebraiskkyndig en forestilling om, at billederne kunne bevares som et spor af den hebraiske grundtekst. Men netop fordi billedsproget byggede på erfaringer fra en fremmed kultur, var det ikke altid muligt.

Derfor valgte vi ofte at gå en helt anden vej, nemlig gennem enkelhed – en enkelhed, der svarer meget godt til idealet i det 21. århundredes poesi. For at opnå enkelheden var det vigtigt, at den hebraiskkyndige kunne forklare sprogpersonen, hvad det nærmere indhold var. Et eksempel på nødvendig forenkling er oversættelsen af ord, der angiver lovprisning af Gud. Hebraisk har mange forskellige ord, som vi på dansk oversætter med love, lovprise, lovsynge eller prise. Men alle disse ord er ikke velkendte blandt yngre mennesker, og kunne lede til misforståelse – at love noget er noget helt andet end at lovsynge i dagens Danmark, og heller ikke lovsynge er umiddelbart forståeligt. Derfor valgte vi enkelheden i gentagelsen som poetisk virkemiddel, f.eks. i Salme 148: "Syng om Gud i himlen, syng om ham i det højeste. Syng om ham, alle hans engle ..."

Else K. Holt har bl.a. oversat Salmernes Bog og Højsangen i *Bibelen 2020*. Hun er ph.d. og lektor emeritus.

Foto: Privat.

HAR DU ET SPØRGSMÅL TIL BIBELEN 2020? SKRIV TIL EKSPERTERNE PÅ mail@bibelselskabet.dk

KURSUS ALTING HAR EN TID

Mød Else K. Holt og mange flere, når Silkeborg højskole og Bibelselskabet 14.-20 juni 2020 inviterer til en klassisk højskoleuge med fokus på kristendommens fortælling om menneske og Gud, om sprog, kunst, poesi, skønhed og etik.

Oplev en uge med samtaler om tro, kunst, kristendom og Bibelen set fra alle vinkler.

Vi inviterer forfattere, kunstnere, salmedigtere, præster, filminstruktører og komponister ind og beder dem give et bud på, hvordan Bibelens fortællinger om Gud og mennesker fascinerer og præger dem. Se priser og læs hele kursusprogrammet på silkeborghøjskole.dk.

SILKEBORG HØJSKOLE

Lyt til Bibelen

”Hvis man er auditivt begavet og har nemmest ved at følge en fortælling via lyd, er lydbogen en fordel,” mener Lasse Holmgaard Iversen, landsleder for Bibellæser-Ringen.

Af Thomas Godsk Larsen

Bibelen 2020 som lydbog gør det nemmere at få hul på Bibelen, mener Lasse Holmgaard Iversen:

”Op mod 44 % af alle amerikanere er det, man kalder second oral learners. Det betyder, at de foretrækker mundtlig formidling, enten i podcasts, dialogisk undervisning – eller i lydbøger. Dem, der tilhører denne gruppe, som også er stor i Europa, kan sagtens være læsesterke, men de foretrækker at lytte,” siger han og fortsætter:

”Hvis du er auditivt begavet og har nemmest ved at følge en fortælling via lyd, er lydbogen en fordel. Og selv om oplæseren ikke er fysisk til stede, når du lytter til en lydbog, skabes der alligevel en relation til oplæseren og det, der fortælles, som er anderledes og mere umiddelbar, end når vi selv læser.”

Lasse Holmgaard Iversen mener, at netop Bibelen er oplagt at formidle mundtligt:

”Rigtig mange af Bibelens fortællinger var mundtlige, før de blev nedfældet på skrift. Tag de gammeltestamentlige fortællinger, for ek-

sempel profetlitteraturen, eller tag evangelierne. De var mundtlige, før de blev skriftlige. Og Paulus’ breve blev læst op i menighederne. Så når vi sætter lyd på Bibelen, kan vi sige, at vi faktisk kommer tættere på de ’oprindelige’ situationer, hvor mennesker har mødt Bibelens ord. Og som Paulus siger i Romerbrevet i *Bibelen 2020*:

Troen kommer altså af, at man hører.”

Ifølge Lasse Holmgaard Iversen er nyoversættelsen af Esajas’ Bog ét af højdepunkterne i *Bibelen 2020*:

”Over noget tid læste jeg Esajas’ Bog i henholdsvis den nudanske og den ’gammeldanske’ (dvs. den autoriserede oversættelse fra 1992) oversættelse, og det var mærkbart lettere for mig at forstå teksten og tage den ind i den nudanske version. Selvfølgelig er der detaljer og teologiske dybder, der går tabt. Derfor anbefaler jeg, at vi læser og lytter til den som det, den er: en lettere forståelig bibeludgave, der inviterer nye læsere ind i Bibelens fantastiske univers.”

Landsleder Lasse Holmgaard Iversen: ”Hvis du er auditivt begavet og har nemmest ved at følge en fortælling via lyd, er lydbogen en fordel.”

Pressefoto.

KØB BIBELLEN 2020 SOM LYDBOG FRA 20. MARTS PÅ:
bibelselskabet.dk/webshop

” Bibelen har altid været en kampplads

Bibelen 2020 melder sig i rækken af bibeloversættelser, der med sikkerhed vil skabe debat. Og sådan har det altid været, fortæller Carsten Bach-Nielsen, lic.theol. og lektor i kirkehistorie.

I sin bog *Bibelen i Danmark* giver Carsten Bach-Nielsen en samlet fremstilling af Bibelens danske kulturhistorie. En historie, hvor særligt én ting går igen, fortæller han:

”Bibelen har altid været en kampplads, også i Danmark. Der har altid været strid om Bibelen – om, hvem der har ret til at oversætte den, hvordan vi oversætter, hvem den skulle ud til og, ikke mindst, hvad skiftende magthavere og grupper havde at sige om sagen.”

Bibelen i Danmark begynder med 1500-tallets reformatoriske grundimpuls om, at Bibelen skal bredt ud, så flere kan læse den på eget sprog, og slutter ved den seneste autoriserede bibeloversættelse fra 1992. Ind imellem, i 1700-tallet, opstår Vajsenhusbevægelsen, der producerer og distribuerer bibler i et hidtil uset omfang. I 1814 oprettes Det Danske Bibelselskab, hvis formål bliver – og stadig den dag i dag er – at udgive og udbrede Bibelen:

”Med Bibelen som hvermandseje aftager og-

så gradvist kontrollen med Bibelen, altså med, hvem der ’siddet’ på Bibelen, på dens udbredelse, fortolkning og plads i samfundet. Samtidig sker der noget andet afgørende i Bibelens danske kulturhistorie: den begynder at udkomme i særlige udgaver. I 1935/6 udkommer den første børnebibel, som bliver en kæmpe succes. Frem til i dag er der bygget oven på denne succes med utallige bibeludgaver til forskellige formål og målgrupper.”

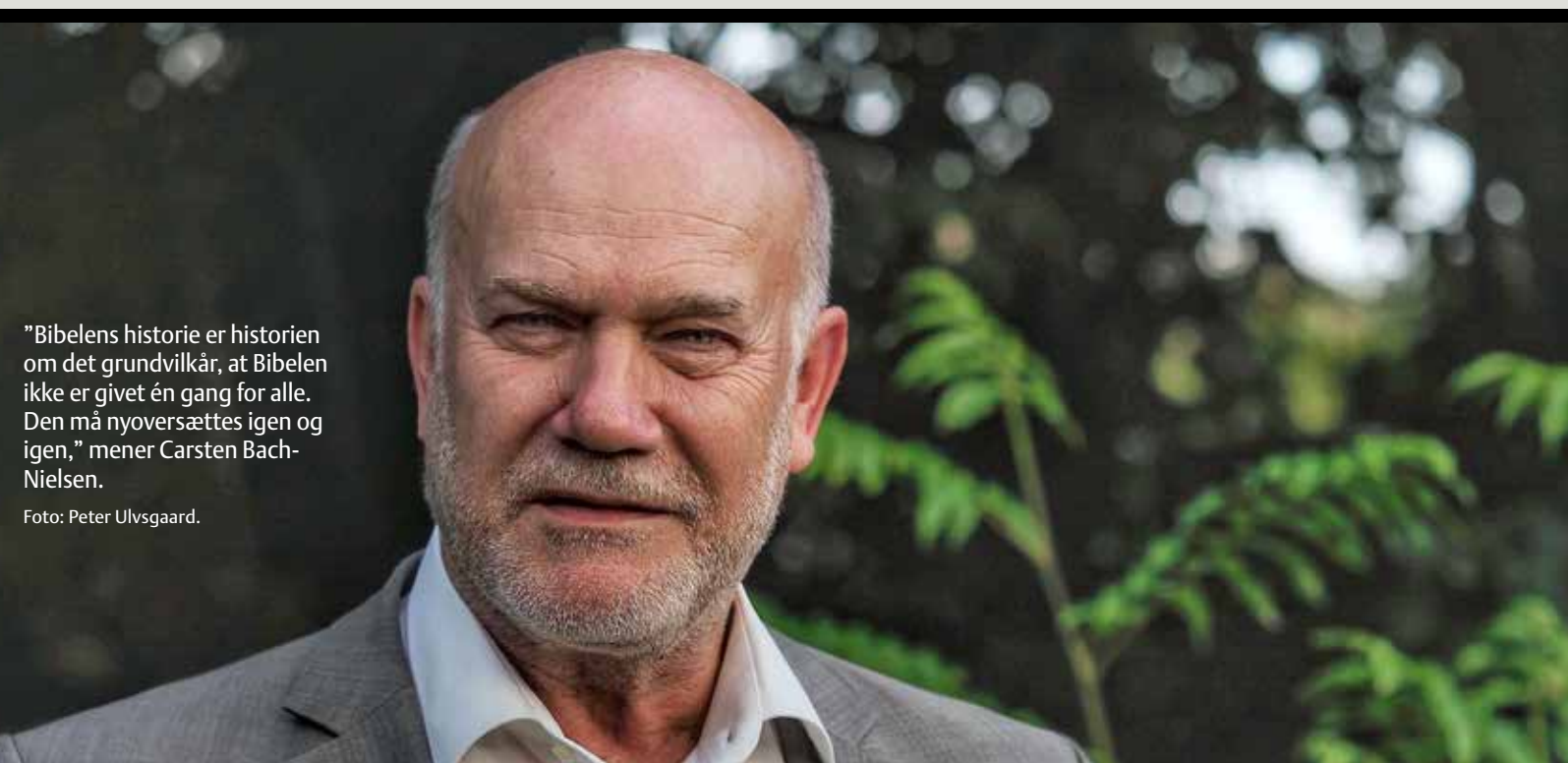
Bibelen 2020 skriver, som en samlet bibeloversættelse på nudansk, sig ind i denne tradition. Og Carsten Bach-Nielsen mener, det er helt naturligt, at Bibelen bearbejdes på ny:

”Bibelen er jo ikke faldet ned fra himlen, den foreligger ikke bare. Bibelens historie er historien om det grundvilkår, at Bibelen ikke er givet én gang for alle. Den må nyoversættes igen og igen. Det er slet og ret forudsætningen for, at den kan tale ind i sin samtid og, ikke mindst, forstås af dem, der læser den.”

Af Thomas Godsk Larsen

KØB 'BIBELLEN I DANMARK' PÅ:
bibelselskabet.dk/webshop

”Bibelens historie er historien om det grundvilkår, at Bibelen ikke er givet én gang for alle. Den må nyoversættes igen og igen,” mener Carsten Bach-Nielsen.

Foto: Peter Ulvsgaard.

TROEN KOMMER ALTSÅ AF, AT MAN HØRER.

Foto: Rune Hansen.

Foto: Rune Hansen.

Foto: Les Kaner.

GI'R DU EN BIBEL?

Efterspørgslen på Bibelen er betydelig i Danmark. De senere år har vi uddelt mange tusinde bibler og børnebibler igennem Kirkens Korshær, Frelsens Hær, hospitals- og fængselspræster samt organisationer, der arbejder med flygtninge, migranter og prostituerede. Ikke mindst hen under jul.

Det vil vi gerne blive ved med. Vil du hjælpe os med at uddele bibler til udsatte grupper i Danmark?

På forhånd tusind tak!

GIV DIN STØTTE:

Reg.nr. 3001, kontonr. 9 00 04 88, mærke: 'Giv en bibel' eller MobilePay: 62903, mærke: 'Giv en bibel'

Bibelselskabet

Foto: Dag Smemo.

Foto: Rune Hansen.

Foto: Rune Hansen.

Foto: Anders Holmgaard Johansen.

Foto: Inge Haaandsbæk Jensen.

Foto: Jeppe Sloth Carlsen.

STØT MED

1/2 Bibelen 2020 = 200 kr.

1 Bibelen 2020 = 400 kr.

2 Bibelen 2020 = 800 kr.

Anmelderne siger:

”Der er noget genialt over oversættelsen; alting står klart på en særlig måde, og man kan være i teksten på en ny måde.”

JAKOB BRØNNUM, PRÆSTEFORENINGENS BLAD,
OM DEN NYE AFTALE

”... respektfuld og fornyende ...
Ved hjælp af enkle, men stærke virkemidler ...
En fin balance mellem sprogfornyelse og
oversættelsestradition.”

BETTY GRØNNE AHRENFELDT,
PRÆSTEFORENINGENS BLAD,
OM ”TAK – SALMERNES BOG PÅ NUDANSK”

”Nyoversættelse af Jobs Bog til nudansk er gribende, kraftfuld og overbevisende. At læse denne udgave er en gave og en oplevelse af de helt store. Det er som at drikke frisk kildevand. Man får hele tiden lyst til at standse op og smage på ordene.”

STEEN SKOVSGAARD, KRISTELIGT DAGBLAD,
OM ”DET ER DIN EGEN SKYLD – JOBS BOG PÅ NUDANSK”

”Al skepsis må forstumme over for det nye bud på den gamle græske originaltekst af Det Nye Testamente. Fortællingen om Jesus er gjort levende og tilgængelig.”

HENRIETTE BACHER LIND, KRISTELIGT DAGBLAD,
OM DEN NYE AFTALE

”Tag og læs, det er alle pengene værd, og tiden er godt givet ud. Også for alle nye læsere, der virkelig får mulighed for at læse let – uden at blive snydt for de to teksters rå kraft.”

RASMUS NØJGAARD, PRÆSTEFORENINGENS BLAD,
OM ”BEGYNDELSEN OG TÆNKEREN”, 1. MOSEBOG OG
PRÆDIKERENS BOG PÅ NUDANSK

Bibelen 2020 er en revideret udgave af Den Nye Aftale og en nyoversættelse af Det Gamle Testamente til nudansk. Enkelte af de gammeltestamentlige skrifter er allerede udgivet.

Læs et udpluk af anmeldelserne – og få et indtryk af, hvad du kan forvente dig af *Bibelen 2020*.

KØB BIBELN 2020

Pris: 399,95 kr.

Bibelen 2020 udkommer også som e-bog og som lydbog.

Se alle priserne på
bibelselskabet.dk/webshop

”Selv de små nuanceringer og fokuseringer på forståelighed løfter hele teksten fri af sin historiske kontekst og gør den mere læselig. En femstjernet indgang til Den Hellige Skrift.”

KRISTIAN DITLEV JENSEN, BERLINGSKE TIDENDE,
OM ”DET ER DIN EGEN SKYLD
– JOBS BOG PÅ NUDANSK”

Bibelselskabet